

MAGYAR KÖZTÁRSASÁG KORMÁNYA

**T/9025. számú
törvényjavaslat**

**a hontalanság eseteinek csökkentéséről szóló, 1961. augusztus 30-án,
New Yorkban elfogadott Egyezmény kihirdetéséről**

**Előadó: dr. Draskovics Tibor
igazságügyi és rendészeti miniszter**

Budapest, 2009. február

2009. évi ... törvény

a hontalanság eseteinek csökkentéséről szóló, 1961. augusztus 30-án, New Yorkban elfogadott Egyezmény kihirdetéséről

1. §

Az Országgyűlés e törvénnyel felhatalmazást ad a hontalanság eseteinek csökkentéséről szóló, 1961. augusztus 30-án, New Yorkban elfogadott Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) kötelező hatályának elismerésére.

2. §

Az Országgyűlés az Egyezményt e törvénnyel kihirdeti.

3. §

Az Egyezmény hiteles angol nyelvű szövege, illetve hivatalos magyar nyelvű fordítása a következő:

„Convention on the Reduction of Statelessness

The Contracting States,

Acting in pursuance of resolution 896 (IX), adopted by the General Assembly of the United Nations on 4 December 1954,

Considering it desirable to reduce statelessness by international agreement,

Have agreed as follows:

Article 1

1. A Contracting State shall grant its nationality to a person born in its territory who would otherwise be stateless. Such nationality shall be granted:

(a) at birth, by operation of law, or

(b) upon an application being lodged with the appropriate authority, by or on behalf of the person

concerned, in the manner prescribed by the national law. Subject to the provisions of paragraph 2 of this article, no such application may be rejected.

A Contracting State which provides for the grant of its nationality in accordance with subparagraph (b) of this paragraph may also provide for the grant of its nationality by operation of law at such age and subject to such conditions as may be prescribed by the national law.

2. A Contracting State may make the grant of its nationality in accordance with subparagraph (b) of paragraph 1 of this article subject to one or more of the following conditions:

(a) that the application is lodged during a period, fixed by the Contracting State, beginning not later

than at the age of eighteen years and ending not earlier than at the age of twenty-one years, so, however, that the person concerned shall be allowed at least one year during which he may himself make the application without having to obtain legal authorization to do so;

(b) that the person concerned has habitually resided in the territory of the Contracting State for such period as may be fixed by that State, not exceeding five years immediately preceding the lodging of the application nor ten years in all;

(c) that the person concerned has neither been convicted of an offence against national security nor has been sentenced to imprisonment for a term of five years or more on a criminal charge;

(d) that the person concerned has always been stateless.

3. Notwithstanding the provisions of paragraphs 1 (b) and 2 of this article, a child born in wedlock in the territory of a Contracting State, whose mother has the nationality of that State, shall acquire at birth that nationality if it otherwise would be stateless.

4. A Contracting State shall grant its nationality to a person who would otherwise be stateless and who is unable to acquire the nationality of the Contracting State in whose territory he was born because he had passed the age for lodging his application or has not fulfilled the required residence conditions, if the nationality of one of his parents at the time of the person's birth was that of the Contracting State first above mentioned. If his parents did not possess the same nationality at the time of his birth, the question whether the nationality of the person concerned should follow that of the father or that of the mother shall be determined by the national law of such Contracting State. If application for such nationality is required, the application shall be made to the appropriate authority by or on behalf of the applicant in the manner prescribed by the national law. Subject to the provisions of paragraph 5 of this article, such application shall not be refused.

5. The Contracting State may make the grant of its nationality in accordance with the provisions of paragraph 4 of this article subject to one or more of the following conditions:

(a) that the application is lodged before the applicant reaches an age, being not less than twenty-three years, fixed by the Contracting State;

(b) that the person concerned has habitually resided in the territory of the Contracting State for such period immediately preceding the lodging of the application, not exceeding three years, as may be fixed by that State;

(c) that the person concerned has always been stateless.

Article 2

A foundling found in the territory of a Contracting State shall, in the absence of proof to the contrary, be considered to have been born within that territory of parents possessing the nationality of that State.

Article 3

For the purpose of determining the obligations of Contracting States under this Convention, birth on a ship or in an aircraft shall be deemed to have taken place in the territory of the State whose flag the ship flies or in the territory of the State in which the aircraft is registered, as the case may be.

Article 4

1. A Contracting State shall grant its nationality to a person, not born in the territory of a Contracting State, who would otherwise be stateless, if the nationality of one of his parents at the time of the person's birth was that of that State. If his parents did not possess the same nationality at the time of his birth, the question whether the nationality of the person concerned should follow that of the father or that of the mother shall be determined by the national law of such Contracting State. Nationality granted in accordance with the provisions of this paragraph shall be granted:

(a) at birth, by operation of law, or

(b) upon an application being lodged with the appropriate authority, by or on behalf of the person

concerned, in the manner prescribed by the national law. Subject to the provisions of paragraph 2 of this article, no such application may be rejected.

2. A Contracting State may make the grant of its nationality in accordance with the provisions of paragraph 1 of this article subject to one or more of the following conditions:

(a) that the application is lodged before the applicant reaches an age, being not less than twenty-three years, fixed by the Contracting State;

(b) that the person concerned has habitually resided in the territory of the Contracting State for such

period immediately preceding the lodging of the application, not exceeding three years, as may be fixed by that State;

(c) that the person concerned has not been convicted of an offence against national security;

(d) that the person concerned has always been stateless.

Article 5

1. If the law of a Contracting State entails loss of nationality as a consequence of any change in the personal status of a person such as marriage, termination of marriage, legitimation, recognition or adoption, such loss shall be conditional upon possession or acquisition of another nationality.

2. If, under the law of a Contracting State, a child born out of wedlock loses the nationality of that State in consequence of a recognition of affiliation, he shall be given an opportunity to recover that nationality by written application to the appropriate authority, and the conditions governing such application shall not be more rigorous than those laid down in paragraph 2 of article 1 of this Convention.

Article 6

If the law of a Contracting State provides for loss of its nationality by a person's spouse or children as a consequence of that person losing or being deprived of that nationality, such loss shall be conditional upon their possession or acquisition of another nationality.

Article 7

1. (a) If the law of a Contracting State permits renunciation of nationality, such renunciation shall not result in loss of nationality unless the person concerned possesses or acquires another nationality.

(b) The provisions of subparagraph (a) of this paragraph shall not apply where their application would be inconsistent with the principles stated in articles 13 and 14 of the Universal Declaration of Human Rights approved on 10 December 1948 by the General Assembly of the United Nations.

2. A national of a Contracting State who seeks naturalization in a foreign country shall not lose his nationality unless he acquires or has been accorded assurance of acquiring the nationality of that foreign country.

3. Subject to the provisions of paragraphs 4 and 5 of this article, a national of a Contracting State shall not lose his nationality, so as to become stateless, on the ground of departure, residence abroad, failure to register or on any similar ground.

4. A naturalized person may lose his nationality on account of residence abroad for a period, not less than seven consecutive years, specified by the law of the Contracting State concerned if he fails to declare to the appropriate authority his intention to retain his nationality.

5. In the case of a national of a Contracting State, born outside its territory, the law of that State may make the retention of its nationality after the expiry of one year from his attaining his majority conditional upon residence at that time in the territory of the State or registration with the appropriate authority.

6. Except in the circumstances mentioned in this article, a person shall not lose the nationality of a Contracting State, if such loss would render him stateless, notwithstanding that such loss is not expressly prohibited by any other provision of this Convention.

Article 8

1. A Contracting State shall not deprive a person of its nationality if such deprivation would render him stateless.

2. Notwithstanding the provisions of paragraph 1 of this article, a person may be deprived of the nationality of a Contracting State:

(a) in the circumstances in which, under paragraphs 4 and 5 of article 7, it is permissible that a person should lose his nationality;

(b) where the nationality has been obtained by misrepresentation or fraud.

3. Notwithstanding the provisions of paragraph 1 of this article, a Contracting State may retain the right to deprive a person of his nationality, if at the time of signature, ratification or accession it specifies its retention of such right on one or more of the following grounds, being grounds existing in its national law at that time:

(a) that, inconsistently with his duty of loyalty to the Contracting State, the person

(i) has, in disregard of an express prohibition by the Contracting State rendered or continued to render services to, or received or continued to receive emoluments from, another State,
or

(ii) has conducted himself in a manner seriously prejudicial to the vital interests of the State;

(b) that the person has taken an oath, or made a formal declaration, of allegiance to another State, or given definite evidence of his determination to repudiate his allegiance to the Contracting State.

4. A Contracting State shall not exercise a power of deprivation permitted by paragraphs 2 or 3 of this article except in accordance with law, which shall provide for the person concerned the right to a fair hearing by a court or other independent body.

Article 9

A Contracting State may not deprive any person or group of persons of their nationality on racial, ethnic, religious or political grounds.

Article 10

1. Every treaty between Contracting States providing for the transfer of territory shall include provisions designed to secure that no person shall become stateless as a result of the transfer. A Contracting State shall use its best endeavours to secure that any such treaty made by it with a State which is not a party to this Convention includes such provisions.

2. In the absence of such provisions a Contracting State to which territory is transferred or which otherwise acquires territory shall confer its nationality on such persons as would otherwise become stateless as a result of the transfer or acquisition.

Article 11

The Contracting States shall promote the establishment within the framework of the United Nations, as soon as may be after the deposit of the sixth instrument of ratification or accession, of a body to which a person claiming the benefit of this Convention may apply for the examination of his claim and for assistance in presenting it to the appropriate authority.

Article 12

1. In relation to a Contracting State which does not, in accordance with the provisions of paragraph 1 of article 1 or of article 4 of this Convention, grant its nationality at birth by operation of law, the provisions of paragraph 1 of article 1 or of article 4, as the case may be, shall apply to persons born before as well as to persons born after the entry into force of this Convention.

2. The provisions of paragraph 4 of article 1 of this Convention shall apply to persons born before as well as to persons born after its entry into force.

3. The provisions of article 2 of this Convention shall apply only to foundlings found in the territory of a Contracting State after the entry into force of the Convention for that State.

Article 13

This Convention shall not be construed as affecting any provisions more conducive to the reduction of statelessness which may be contained in the law of any Contracting State now or hereafter in force, or may be contained in any other convention, treaty or agreement now or hereafter in force between two or more Contracting States.

Article 14

Any dispute between Contracting States concerning the interpretation or application of this Convention which cannot be settled by other means shall be submitted to the International Court of Justice at the request of any one of the parties to the dispute.

Article 15

1. This Convention shall apply in all non-self-governing, trust, colonial and other non-metropolitan territories for the international relations of which any Contracting State is responsible; the Contracting State concerned shall, subject to the provisions of paragraph 2 of this article, at the time of signature, ratification or accession, declare the non-metropolitan territory or territories to which the Convention shall apply ipso facto as a result of such signature, ratification or accession.

2. In any case in which, for the purpose of nationality, a non-metropolitan territory is not treated as one with the metropolitan territory, or in any case in which the previous consent of a non-metropolitan territory is required by the constitutional laws or practices of the Contracting State or of the non-metropolitan territory for the application of the Convention to that territory, that Contracting State shall endeavour to secure the needed consent of the non-metropolitan territory within the period of twelve months from the date of signature of the Convention by that Contracting State, and when such consent has been obtained the Contracting State shall notify the Secretary-General of the United Nations. This Convention shall apply to the territory or territories named in such notification from the date of its receipt by the Secretary-General.

3. After the expiry of the twelve-month period mentioned in paragraph 2 of this article, the Contracting States concerned shall inform the Secretary-General of the results of the consultations with those non-metropolitan territories for whose international relations they are responsible and whose consent to the application of this Convention may have been withheld.

Article 16

1. This Convention shall be open for signature at the Headquarters of the United Nations from 30 August 1961 to 31 May 1962.

2. This Convention shall be open for signature on behalf of:

(a) any State Member of the United Nations;

(b) any other State invited to attend the United Nations Conference on the Elimination or Reduction of Future Statelessness;

(c) any State to which an invitation to sign or to accede may be addressed by the General Assembly of the United Nations.

3. This Convention shall be ratified and the instruments of ratification shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

4. This Convention shall be open for accession by the States referred to in paragraph 2 of this article. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Secretary-General of the United Nations.

Article 17

1. At the time of signature, ratification or accession any State may make a reservation in respect of articles 11, 14 or 15.
2. No other reservations to this Convention shall be admissible.

Article 18

1. This Convention shall enter into force two years after the date of the deposit of the sixth instrument of ratification or accession.
2. For each State ratifying or acceding to this Convention after the deposit of the sixth instrument of ratification or accession, it shall enter into force on the ninetieth day after the deposit by such State of its instrument of ratification or accession or on the date on which this Convention enters into force in accordance with the provisions of paragraph 1 of this article, whichever is the later.

Article 19

1. Any Contracting State may denounce this Convention at any time by a written notification addressed to the Secretary-General of the United Nations. Such denunciation shall take effect for the Contracting State concerned one year after the date of its receipt by the Secretary-General.
2. In cases where, in accordance with the provisions of article 15, this Convention has become applicable to a non-metropolitan territory of a Contracting State, that State may at any time thereafter, with the consent of the territory concerned, give notice to the Secretary-General of the United Nations denouncing this Convention separately in respect of that territory. The denunciation shall take effect one year after the date of the receipt of such notice by the Secretary-General, who shall notify all other Contracting States of such notice and the date of receipt thereof.

Article 20

1. The Secretary-General of the United Nations shall notify all Members of the United Nations and the non-member States referred to in article 16 of the following particulars:
 - (a) signatures, ratifications and accessions under article 16;
 - (b) reservations under article 17;
 - (c) the date upon which this Convention enters into force in pursuance of article 18;
 - (d) denunciations under article 19.
2. The Secretary-General of the United Nations shall, after the deposit of the sixth instrument of ratification or accession at the latest, bring to the attention of the General Assembly the question of the establishment, in accordance with article 11, of such a body as therein mentioned.

Article 21

This Convention shall be registered by the Secretary-General of the United Nations on the date of its entry into force.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned Plenipotentiaries have signed this Convention.

DONE at New York, this thirtieth day of August, one thousand nine hundred and sixty-one, in a single copy, of which the Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic and which shall be deposited in the archives of the United Nations, and certified copies of which shall be delivered by the Secretary-General of the United Nations to all Members of the United Nations and to the non-member States referred to in article 16 of this Convention.”

„Egyezmény a hontalanság eseteinek csökkentéséről

A Szerződő Államok;

az Egyesült Nemzetek Szervezete Közgyűlése által, 1954. december 4-én elfogadott 896 (IX) számú határozat alapján *eljárva*;

kívánatosnak tartva a hontalanság nemzetközi szerződés útján való csökkentését;

a következőkben *állapodtak meg*:

1. Cikk

(1) Valamennyi Szerződő Állam megadja állampolgárságát annak a területén született személynek, aki máskülönben hontalanná válna. Az ilyen állampolgárságot

- a) születéskor a jog erejénél fogva; vagy
- b) a hatáskörrel rendelkező hatósághoz az érintett által vagy az érintett nevében benyújtott kérelemre, a nemzeti jog által előírt módon kell megadni. Az ilyen kérelem – e Cikk (2) bekezdésében foglaltak fenntartásával – nem utasítható el.

Az a Szerződő Állam, amely e bekezdés b) pontjának megfelelően intézkedik állampolgársága megadásáról, rendelkezhet állampolgársága törvény ereje általi megadásáról is a nemzeti jog által meghatározott életkorhoz kötöten és feltételek szerint.

(2) Állampolgársága e Cikk (1) bekezdés b) pontja szerinti megadását valamennyi Szerződő Állam a következő, egy vagy több feltételhez kötheti:

- a) a kérelmet a Szerződő Állam által meghatározott időszakon belül – amely tizennyolc éves kornál nem később kezdődik, és huszonegy éves kornál nem korábban végződik – kell benyújtani; úgy azonban, hogy a kérelem személyes benyújtására az érintett részére legalább egy évet hagyjanak anélkül, hogy ehhez külön jogi felhatalmazást kellene szereznie;
- b) a kérelmezőnek a Szerződő Állam által meghatározott ideig szokásos tartózkodási hellyel kell rendelkeznie ezen állam területén, amely nem haladhatja meg az öt évet közvetlenül a kérelem benyújtása előtt, sem a tíz évet összesen;

- c) az érintettet nem ítélték el sem nemzetbiztonság elleni bűncselekmény miatt, sem bűnvád alapján nem ítélték öt éves vagy azt meghaladó szabadságvesztés-büntetésre;
- d) az érintett születése óta hontalan.

(3) E Cikk (1) bekezdés b) pontjában, illetve (2) bekezdésében foglaltak ellenére valamely Szerződő Állam területén született olyan törvényes gyermek, akinek anyja rendelkezik az adott állam állampolgárságával, születésénél fogva megszerzi ezt az állampolgárságot, ha máskülönben hontalanná válna.

(4) Valamennyi Szerződő Állam megadja állampolgárságát annak a máskülönben hontalanná váló személynek, aki azért nem képes megszerezni a születési helye szerinti Szerződő Állam állampolgárságát, mert betöltötte a kérelme benyújtására nyitva álló életkort, vagy nem felelt meg az előírt ott-tartózkodási feltételeknek; feltéve, hogy a személy születésekor szülei valamelyike rendelkezett az először említett Szerződő Állam állampolgárságával. Amennyiben a személy születésekor a szülők nem azonos állampolgársággal rendelkeztek, az adott Szerződő Állam nemzeti joga határozza meg, hogy az érintett állampolgársága az apáét vagy az anyáét követi. Ha ennek az állampolgárságnak a kérelmezése szükséges, a kérelmet az érintett által vagy az érintett nevében a hatáskörrel rendelkező hatósághoz a nemzeti jog által előírt módon kell benyújtani. Az ilyen kérelem – e Cikk (5) bekezdésében foglaltak fenntartásával – nem utasítható el.

(5) Állampolgársága e Cikk (4) bekezdése szerinti megadását valamennyi Szerződő Állam a következő, egy vagy több feltételhez kötheti:

- a) a kérelmet a Szerződő Állam által meghatározott életkor, de legalább a huszonharmadik életév betöltését megelőzően kell benyújtani;
- b) a kérelmezőnek – a kérelem benyújtatást közvetlenül megelőzően – a Szerződő Állam által meghatározott, de három évet meg nem haladó ideig szokásos tartózkodási hellyel kell rendelkeznie ezen állam területén;
- c) az érintett születése óta hontalan.

2. Cikk

Valamely Szerződő Állam területén talált gyermeket – ellenkező bizonyításig – ezen állam állampolgárságával rendelkező szülőktől az állam területén született gyermeknek kell tekinteni.

3. Cikk

A Szerződő Államok jelen Egyezményből folyó kötelezettségeinek meghatározása érdekében a hajó vagy repülőgép fedélzetén történő születést úgy kell tekinteni, hogy az – az esettől függően – annak az államnak a területén történt, amelynek lobogója alatt a hajó közlekedik, vagy amelyben a repülőgépet lajstromozták.

4. Cikk

(1) Valamennyi Szerződő Állam megadja állampolgárságát annak a máskülönben hontalanná váló személynek, aki nem a Szerződő Állam területén született, amennyiben a személy születésekor szüleinek egyike ezen állam állampolgárságával rendelkezett. Amennyiben születésekor a szülők nem azonos állampolgársággal rendelkeztek, a Szerződő Állam nemzeti

joga határozza meg, hogy az érintett állampolgársága az apáét vagy az anyáét követi. E bekezdésben foglaltak szerint eljárva az állampolgárságot

- a) születéskor a jog erejénél fogva; vagy
- b) a hatáskörrel rendelkező hatóságnál az érintett által vagy az érintett nevében benyújtott kérelemre, a nemzeti jog által előírt módon kell megadni. Az ilyen kérelem – e Cikk (2) bekezdésében foglaltak fenntartásával – nem utasítható el.

(2) Állampolgársága e Cikk (1) bekezdése szerinti megadását valamennyi Szerződő Állam az a következő, egy vagy több feltételhez kötheti:

- a) a kérelmet a Szerződő Állam által meghatározott életkor – amely a huszonharmadik életévnél nem lehet kevesebb – betöltését megelőzően kell benyújtani;
- b) a kérelmezőnek – a kérelem benyújtását közvetlenül megelőzően – a Szerződő Állam által meghatározott, de három évet meg nem haladó ideje szokásos tartózkodási hellyel kell rendelkeznie ezen állam területén;
- c) az érintettet nem ítélték el nemzetbiztonság elleni bűncselekmény miatt;
- d) az érintett születése óta hontalan.

5. Cikk

(1) Ha valamely Szerződő Állam joga szerint a személyi állapot bármely megváltozása, úgy, mint a házasságkötés, a házasság felbontása, törvényesítés, elismerés vagy örökbefogadás magával vonja az állampolgárság elvesztését, ennek feltétele egy másik állampolgárság megléte vagy annak megszerzése.

(2) Ha valamely Szerződő Állam joga szerint egy házasságon kívül született gyermek apai elismerés következtében elveszti ezen állam állampolgárságát, lehetőségét kell adni számára, hogy visszaszerezze ezt az állampolgárságot a hatáskörrel rendelkező hatósághoz intézett írásbeli kérelemmel, továbbá az ilyen kérelemre irányadó feltételek nem lehetnek szigorúbbak, mint a jelen Egyezmény 1. Cikk (2) bekezdésében lefektetettek.

6. Cikk

Ha valamely Szerződő Állam joga úgy rendelkezik, hogy egy személy állampolgárságának elvesztése vagy attól való megfosztása házastársa vagy gyermeke állampolgárságának elvesztését is eredményezi, ennek feltétele egy másik állampolgárság megléte vagy annak megszerzése az utóbbiak által.

7. Cikk

(1) a) Ha valamely Szerződő Állam joga lehetővé teszi az állampolgárságról való lemondást, ez a lemondás nem eredményezi az állampolgárság elvesztését, hacsak az érintett nem rendelkezik másik állampolgársággal, vagy ilyen állampolgárságot nem szerez.

b) E bekezdés a) pontjában foglaltak nem alkalmazhatók, amennyiben alkalmazásuk összeegyeztethetetlen lenne az Egyesült Nemzetek Szervezetének Közgyűlése által 1948. december 10-én elfogadott Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 13. és 14. cikkeiben rögzített alapelvekkel.

(2) Valamely Szerződő Állam állampolgára, aki honosítást kér egy külföldi országban, nem veszti el saját állampolgárságát, hacsak nem szerzi meg e külföldi ország állampolgárságát, vagy nem kap biztosítékot annak megszerzésére.

(3) E Cikk (4) és (5) bekezdéseiben foglaltak fenntartásával valamely Szerződő Állam állampolgára nem veszti el állampolgárságát – amely így hontalanságot eredményezne – külföldre utazás, külföldi tartózkodás, a bejelentkezés elmulasztása vagy más hasonló ok miatt.

(4) Egy honosított személy elveszítheti állampolgárságát hét egymást követő évnél nem rövidebb, az érintett Szerződő Állam joga által meghatározott időszakon túli külföldi tartózkodás következtében, amennyiben elmulasztja kinyilvánítani a hatáskörrel rendelkező hatóság felé állampolgársága megtartására irányuló szándékát.

(5) Valamely Szerződő Államnak a területén kívül született állampolgára esetében ezen állam joga – a nagykorúság elérésétől számított egy év lejárta után – az állampolgárság megtartásának feltételéül szabhatja az említett időpontban az állam területén való tartózkodást, vagy a hatáskörrel rendelkező hatóságnál történő bejelentkezést.

(6) E Cikkben említett körülmények kivételével senki nem veszíti el valamely Szerződő Állam állampolgárságát, amennyiben ez hontalanságot eredményezne, jöllehet ezt az elvesztést kifejezetten az Egyezmény semmilyen más rendelkezése nem tiltja.

8. Cikk

(1) Egy Szerződő Állam sem foszt meg senkit állampolgárságától, ha ez a megfosztás a személyt hontalanná tenné.

(2) E Cikk (1) bekezdésében foglaltak ellenére egy személy megfosztható valamely Szerződő Állam állampolgárságától

- a) azokban az esetekben, amikor a 7. Cikk (4) és (5) bekezdései szerint megengedett, hogy ez a személy elveszítse állampolgárságát;
- b) ha az állampolgárságot megtevesztéssel vagy csalással szerezték.

(3) E Cikk (1) bekezdésében foglaltak ellenére valamely Szerződő Állam fenntarthatja magának azt a jogot, hogy egy személyt megfoszson állampolgárságától, ha az aláírás, megerősítés vagy csatlakozás alkalmával kiköti ennek a jognak a fenntartását a következő, a nemzeti jogában abban az időben létező okok valamelyike alapján:

- a) ha a személy – a Szerződő Állam iránti hűséggel összeegyeztethetetlenül – i) a Szerződő Állam kifejezett tilalma ellenére szolgáltatásokat nyújtott vagy továbbra is nyújt egy másik államnak, illetve jövedelmet kapott vagy továbbra is kap egy másik államtól; vagy ii) az adott állam alapvető érdekeit súlyosan sértő magatartást tanúsított;
- b) ha a személy hűségesküt vagy más formális hűségnyilatkozatot tett egy másik államnak, vagy egyértelmű bizonyítékát adta azon elhatározásának, hogy megtagadja a Szerződő Állam iránti állampolgári hűséget.

(4) Valamely Szerződő Állam az e Cikk (2) vagy (3) bekezdése által megengedett megfosztási jogkörét csak a törvénynek megfelelően gyakorolhatja, amely az érintett számára biztosítja a bíróság vagy más független testület előtti méltányos tárgyaláshoz való jogot.

9. Cikk

Egy Szerződő Állam sem foszthat meg senkit vagy személyek bármely csoportját állampolgárságától faji, etnikai, vallási vagy politikai okokból.

10. Cikk

(1) A Szerződő Államok közötti, területátadásról rendelkező nemzetközi szerződéseknek előírásokat kell tartalmazniuk annak biztosítására, hogy a területváltozás következtében senki ne váljon hontalanná. Valamennyi Szerződő Állam legjobb igyekezetével biztosítja, hogy az Egyezményben nem részes államokkal kötött ilyen tárgyú nemzetközi szerződések tartalmazzanak ilyen rendelkezéseket.

(2) Ilyen rendelkezések hiányában az a Szerződő Állam, amelynek területet adtak át, vagy amely egyébként területet szerez, megadja állampolgárságát azon személyeknek, akik egyébként területátadás vagy -szerzés következtében hontalanná válnának.

11. Cikk

A Szerződő Államok előmozdítják az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében egy olyan testületnek a hatodik megerősítő vagy csatlakozási okirat letétbe helyezését követő mihamarabbi felállítását, amelyhez a jelen Egyezmény előnyeire hivatkozó személy igénye megvizsgálása és annak a hatáskörrel rendelkező hatósághoz történő benyújtásában való közreműködés érdekében fordulhat.

12. Cikk

(1) Valamely Szerződő Állammal kapcsolatban, amely jelen Egyezmény 1. Cikk (1) bekezdésében vagy 4. Cikk (1) bekezdésében foglaltak szerint nem adja meg születéskor a törvény erejénél fogva állampolgárságát, – az esettől függően – az 1. Cikk (1) bekezdésében vagy a 4. Cikk (1) bekezdésében foglaltak az Egyezmény hatálybalépése előtt, valamint hatálybalépése után született személyekre egyaránt alkalmazandóak.

(2) Jelen Egyezmény 1. Cikk (4) bekezdésében foglaltak az Egyezmény hatálybalépése előtt, valamint hatálybalépése után született személyekre egyaránt alkalmazandóak.

(3) Jelen Egyezmény 2. Cikkében foglaltak csak a valamely Szerződő Állam területén, az Egyezmény ezen állam tekintetében történt hatálybalépése után talált gyermekekre alkalmazandóak.

13. Cikk

Jelen Egyezmény nem értelmezhető akként, amely lerontaná a hontalanság eseteinek csökkentését jobban elősegítő azon rendelkezéseket, amelyeket valamely Szerződő Állam most vagy a jövőben hatályos belső joga, illetve két vagy több Szerződő Állam között most vagy a jövőben hatályos más egyezmény, szerződés vagy megállapodás tartalmaz.

14. Cikk

A Szerződő Államok között jelen Egyezmény értelmezésére vagy alkalmazására vonatkozó bármely olyan vitát, amelyet egyéb módon nem lehet elintézni, a vitában álló felek bármelyikének a kérésére a Nemzetközi Bíróság elé kell terjeszteni.

15. Cikk

(1) Jelen Egyezmény minden olyan önkormányzattal nem rendelkező, gyámság alatt álló, gyarmati és az anyaországhoz nem tartozó más terület vonatkozásában alkalmazandó, amelynek nemzetközi kapcsolataiért valamely Szerződő Állam felelős; az érintett Szerződő Államnak – e Cikk (2) bekezdésében foglaltak fenntartásával – az aláírással, megerősítéssel vagy csatlakozással egyidejűleg nyilatkozatot kell tennie arra vonatkozóan, hogy a jelen Egyezmény mely anyaországhoz nem tartozó területre vagy területekre kerül az aláírás, megerősítés vagy csatlakozás következtében *ipso facto* alkalmazásra.

(2) Ha az állampolgárság tekintetében az anyaországhoz nem tartozó valamely terület nem tekintendő úgy, mint amely az anyaországgal egészet alkot; vagy ha ahhoz, hogy az Egyezmény e terület vonatkozásában alkalmazásra kerüljön a Szerződő Állam vagy az anyaországhoz nem tartozó terület alkotmányos rendelkezései, illetve gyakorlata értelmében e terület előzetes hozzájárulása szükséges, ennek a Szerződő Államnak törekednie kell arra, hogy az Egyezmény aláírásától számított tizenkét hónapon belül megszerezze az anyaországhoz nem tartozó terület szükséges hozzájárulását és mihelyst ezt megszerezte, értesítenie kell az Egyesült Nemzetek Szervezetének Főtitkárát. Jelen Egyezmény az ilyen értesítésben megnevezett területre vagy területekre az értesítés Főtitkár általi kézhezvételének időpontjától alkalmazandó.

(3) Jelen Cikk (2) bekezdésében említett tizenkét hónap elteltével az érintett Szerződő Államok tájékoztatják a Főtitkárt azokkal az anyaországhoz nem tartozó területekkel folytatott tanácskozásaik eredményéről, amelyek nemzetközi kapcsolataiért felelősek és amelyek a jelen Egyezmény alkalmazásához nem járultak hozzá.

16. Cikk

(1) Jelen Egyezmény 1961. augusztus 30. és 1962. május 31. között aláírásra nyitva áll az Egyesült Nemzetek Szervezete székhelyén.

(2) Jelen Egyezmény aláírásra nyitva áll

- a) az Egyesült Nemzetek Szervezete minden tagállama;
- b) az Egyesült Nemzetek Szervezetének a jövőbeli hontalanság kiküszöböléséről vagy csökkentéséről szóló konferenciájára meghívott más állam; és
- c) bármely más állam részére, amelyhez az Egyesült Nemzetek Szervezetének Közgyűlése aláírásra vagy csatlakozásra szóló meghívást intézett.

(3) Jelen Egyezményt meg kell erősíteni, és a megerősítő okiratokat az Egyesült Nemzetek Szervezetének Főtitkáránál kell letétbe helyezni.

(4) Jelen Egyezmény csatlakozásra nyitva áll az e Cikk (2) bekezdésében említett államok előtt. A csatlakozás az Egyesült Nemzetek Szervezete Főtitkáránál letétbe helyezett csatlakozási okirattal történik.

17. Cikk

(1) Az aláírással, megerősítéssel vagy csatlakozással egyidejűleg bármely állam fenntartást tehet a 11., 14. vagy 15. Cikkéhez.

(2) Jelen Egyezményhez más fenntartás nem tehető.

18. Cikk

(1) Jelen Egyezmény a hatodik megerősítő vagy csatlakozási okirat letétbe helyezésének időpontja után két évvel lép hatályba.

(2) Minden olyan állam esetében, amely jelen Egyezményt a hatodik megerősítő vagy csatlakozási okirat letétbe helyezését követően erősíti meg vagy csatlakozik hozzá, az Egyezmény ezen állam megerősítő vagy csatlakozási okiratának letétbe helyezésétől számított kilencvenedik napon, vagy azon a napon lép hatályba, amikor jelen Egyezmény e Cikk (1) bekezdésében foglaltak szerint hatályba lép; amelyik időpont a későbbi.

19. Cikk

(1) Jelen Egyezményt bármely Szerződő Állam bármikor felmondhatja az Egyesült Nemzetek Szervezetének Főtitkárához címzett írásbeli értesítéssel. Ez a felmondás az érintett Szerződő Államra nézve a Főtitkár általi kézhezvétel időpontja után egy évvel lép hatályba.

(2) Olyan esetekben, amikor – a 15. Cikk rendelkezéseivel összhangban – jelen Egyezmény alkalmazandóvá vált valamely Szerződő Állam anyaországához nem tartozó területére nézve, ezen állam az érintett terület beleegyezésével bármikor értesítheti az Egyesült Nemzetek Szervezetének Főtitkárát az Egyezmény e terület vonatkozásában történő felmondásáról. A felmondás az értesítés Főtitkár általi kézhezvétele után egy évvel lép hatályba, aki ezt az értesítést és annak kézhezvétele időpontját közli az összes többi Szerződő Állammal.

20. Cikk

(1) Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Főtitkára az Egyesült Nemzetek Szervezetének minden tagállamát és a 16. Cikkben említett nem-tagállamokat értesíti:

- a) a 16. Cikk szerinti aláírásokról, megerősítésekről és csatlakozásokról;
- b) a 17. Cikk alapján tett fenntartásokról;
- c) a 18. Cikk értelmében jelen Egyezmény hatálybalépése napjáról;
- d) a 19. Cikk alapján tett felmondásokról.

(2) Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Főtitkára legkésőbb a hatodik megerősítő vagy csatlakozási okirat letétbe helyezését követően felhívja a Közgyűlés figyelmét a 11. Cikkben említett testület felállításának kérdésére.

21. Cikk

Jelen Egyezményt hatálybalépése napján az Egyesült Nemzetek Szervezetének Főtitkára beiktatja.

A fentiek hitelül az alulírott meghatalmazottak jelen Egyezményt aláírták.

Készült New Yorkban, ezerkilencszázhatvanegy augusztus harmincadik napján; egy eredeti példányban, amelynek kínai, angol, francia, orosz és spanyol nyelvű szövegei egyaránt hitelesek, és amelyeket az Egyesült Nemzetek Szervezetének irattárában kell letétbe helyezni, valamint amelyek hiteles másolatait az Egyesült Nemzetek Szervezetének Főtitkára megküldi az Egyesült Nemzetek Szervezete minden tagállamának és jelen Egyezmény 16. Cikkében említett nem-tagállamoknak.”

4. §

- (1)** Ez a törvény – a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel – a kihirdetését követő napon lép hatályba.
- (2)** A 2-3. §-ok az Egyezmény 18. Cikk (2) bekezdésében meghatározott időpontban lépnek hatályba.
- (3)** Az Egyezmény, illetve a 2-3. §-ok hatálybalépésének naptári napját a külpolitikáért felelős miniszter annak ismertté válását követően a Magyar Közlönyben haladéktalanul közzétett egyedi határozatával állapítja meg.
- (4)** E törvény végrehajtásához szükséges intézkedésekről az állampolgársági ügyekért felelős miniszter gondoskodik.

INDOKOLÁS

a hontalanság eseteinek csökkentéséről szóló, 1961. augusztus 30-án, New Yorkban elfogadott Egyezmény kihirdetéséről szóló törvényjavaslathoz

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

1. A hontalanok helyzetének a nemzetközi jogalkotás útján történő rendezése majdhogynem az ENSZ megalakulása óta a világszervezet napirendjén van. Ez a kérdéskör továbbra sem rendezett megnyugtatóan, így napjainkban is a nemzetközi közösség fő gondjainak egyike. Világszerte mintegy 12 millió főről van szó, akik közül csak Európában 640 ezren élnek. Hontalanság sokféle módon kialakulhat, mint például államutódlás következtében (a közelmúltban a Szovjetunió vagy Jugoszlávia '90-es években végbement felbomlása említhető példaként); egyes államok területén élő kisebbségeket érő durva diszkrimináció következtében (pl. a volt szovjet utódállamokban bizonyos etnikai kisebbségek – csecsenek, kalmükök, krími tatárok stb. – nem élvezhetik annak az államnak az állampolgárságát, ahol születtek és/vagy hosszú ideje élnek); az állampolgárság megszerzésére vonatkozó elvek (ius soli és ius sanguinis) negatív összeütközése esetén; a nőket érintő belső jogszabályok és/vagy gyakorlat eredményeképpen (pl. külföldi állampolgárral való házasságkötésnél); az ország elhagyása és huzamos külföldi tartózkodás következtében; továbbá kiválthatja az állampolgárságtól való – csoportos vagy egyéni – önkényes megfosztás; az állampolgárságról való lemondás (lásd Albánia vagy Románia állampolgársági szabályozását), illetve egyes államok közigazgatási eljárása vagy gyakorlata (roppant magas eljárási költségek, teljesíthetetlen határidők megállapítása; beszerezhetetlen okmányok előírása stb.).

2. A hontalanokra vonatkozó szabályozás egyik megközelítése a hontalanság kialakulását próbálja megelőzni, illetve a hontalanok számát csökkenteni, így különféle állampolgárságszerzési kapcsolóelveket dolgoz ki annak érdekében, hogy megszüntessék vagy csökkentsék a hontalanságot eredményező élethelyzetek számát. Ezzel az igénnyel lép fel univerzális síkon a hontalanság eseteinek csökkentéséről szóló, 1961. augusztus 30-án, New Yorkban elfogadott Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény); az államok azon kötelezettsége pedig, miszerint állampolgársági szabályozásaik kialakításánál el kell kerülniük a hontalanság kialakulását, ma már a nemzetközi szokásjog része.

A Javaslát célja, hogy a Magyar Köztársaság csatlakozzon az Egyezményhez. A Javaslát tárgyát képező, 1975 decemberében hatályba lépett Egyezmény részletes szabályokat állapít meg arra nézve, hogy a szerződő államoknak milyen intézkedéseket kell tenniük a hontalanság kialakulásának megelőzése, de legalább – amennyire lehetséges – csökkentése érdekében. Az elsődleges cél az, hogy állampolgárságot kapjanak mindazok, akik egyébként hontalanok lennének, amennyiben megfelelő kapcsolat fűzi őket az adott államhoz (területen születés, vérségi kapcsolat stb. következtében). Az Egyezmény nem követel meg tehát feltétel nélküli honosítást, hanem inkább arra törekszik, hogy az államok kellő súllyal vegyék számításba a területen születés, az ott-lakás vagy a leszármazás tényét annak érdekében, hogy a hontalanság elkerülhető, vagy megszüntethető legyen. Az Egyezmény ezen túl törekszik az állampolgárság megőrzésére, fenntartására, ha az állampolgárság elvesztése esetén helyébe nem lépne másik állampolgári kötelék.

3. Az Egyezmény 1975. december 13-án lépett hatályba, jelenleg 35 részes állama van, további 3 állam pedig aláírta, de nem erősítette meg (Dominikai Köztársaság, Franciaország, Izrael). Az Európai Unió tagállamai közül 13 ország részese (köztük Németországgal, az Egyesült Királysággal, Hollandiával, Svédországgal, vagy a szomszédos Ausztriával), akik együttesen kb. 200 millió főt fednek le. Ezen kívül Európából még Norvégia, Albánia és

Bosznia-Hercegovina is szerződő fél. A UNHCR – az Egyezmény végrehajtásáért és a hontalanok védelméért felelős ENSZ-ügynökségként – az ENSZ Közgyűlés felkérésére 1996-tól kezdve intenzív, világméretű kampányba fogott az Egyezményhez való csatlakozást propagáló (kormányok figyelmének felhívása, információs csomag kidolgozása, tanulmányok készítése stb.). A UNHCR hazánkban is többször szorgalmazta ezt az Igazságügyi és Rendészeti Minisztériumnál, valamint a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalnál egyaránt. A kampány eredményeképpen a 2000-es években 14 új állam vált az Egyezmény részes felévé, többek között Albánia, Brazília, Csehország, Új-Zéland, Románia, Szlovákia, vagy legutóbb, 2008 augusztusában Finnország.

A hazai migrációs, illetve állampolgársági joganyag nemzetközi jogi beágyazottságának erősítése érdekében fontos az e tárgykörrel összefüggő univerzális nemzetközi szerződésekhez való csatlakozás. Az Egyezmény részes felévé válással a hontalanság elkerülése tárgyában vállalt nemzetközi kötelezettségeinek (a hontalan személyek jogállásáról szóló 1954. évi Egyezmény; a férjezett nők állampolgárságáról szóló 1957. évi Egyezmény; az 1997. évi Európai Állampolgársági Egyezmény, és az Európa Tanács 2006. évi, az államutódlás esetén bekövetkező hontalanság elkerüléséről szóló Egyezménye) kiegészítése történik meg. A csatlakozásnak markáns külpolitikai hozadéka van: a nemzetközi közösség felé egyértelműen deklaráljuk, hogy eltökéltek vagyunk a hontalanság kiküszöbölése terén, hiszen a részes féllé válással egyoldalúan nem változtathatjuk meg többé tárgybeli szabályainkat.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

Az 1. §-hoz

Az Egyezmény tárgykörére tekintettel a nemzetközi szerződésekkel kapcsolatos eljárásról szóló 2005. évi L. törvény (Nksztv.) 7. § (1) bekezdés a) pontja, illetve (3) bekezdés a) pontja együttes olvasata alapján az Országgyűlés ad felhatalmazást az Egyezmény kötelező hatályának elismerésére. Jelen § – az Nksztv. 7. § (2) bekezdésében foglaltakkal összhangban – a szerződéskötési eljárás e belső jogi aktusát rögzíti.

A 2. §-hoz

Az Nksztv. által megteremtett ún. egyszerűsített dualista-transzformációs rendszernek megfelelően a kötelező hatály elismerésére adott felhatalmazás a kihirdetéssel egy aktusba olvad össze [Nksztv. 7. § (2) bekezdés, illetve 9. §]. Mivel az Egyezmény tárgyából kifolyólag az Országgyűlés a cselekvő belső jogi síkon, a kihirdetés is törvényi formát ölt.

A 3. §-hoz

Az Nksztv. 10. § (1) bekezdés b) pontjának, illetve (2) bekezdésének megfelelően e § tartalmazza a belső jogba transzformált Egyezmény hiteles angol nyelvű szövegét, illetve annak hivatalos magyar nyelvű fordítását.

Az Egyezmény nem határozza meg a hontalan fogalmát, itt háttérszabályként a hontalan személyek jogállásáról szóló 1954. évi New York-i egyezmény definíciója alkalmazandó („a hontalan [...] olyan személyt jelent, akit egyetlen állam sem tart saját joga alapján állampolgárának”). Az Egyezmény 1-4. Cikkei a honosítással kapcsolatos előírásokat rögzítik, amelyek értelmében a szerződő államok vállalják azok honosítását, akiket tényleges (effektív) kapcsolat fűz az adott államhoz. Kiemelendő, hogy e szabályok azon személyekre vonatkoznak, akik máskülönben hontalanná válnának. Az Egyezmény az állampolgárság megadásának következő lehetőségeit kínálja a részes államok számára: a) a születéssel automatikusan, a jog erejénél fogva (területen születéskor); b) egy adott életkor eléréseivel automatikusan (a belső jog feltételei szerint); c) kérelemre, a belső jog által meghatározható feltételek szerint; d) törvényes gyermeknél születéskor, amennyiben az anya az adott állam állampolgára; e) a részes állam területén talált gyermek más állampolgárság hiányában; f) születéskor a jog erejénél fogva, ha – bár máshol született – a születéskor a szülők egyike az adott állam állampolgára volt; valamint g) kérelemre, ha a kérelmező bár máshol született, de születésekor a szülők egyike a részes állam állampolgára volt (a belső jog bizonyos, az Egyezmény által meghatározott feltételekhez kötheti mindezt).

Az 5-7. Cikk az állampolgárság elvesztésével, illetve az arról való lemondással foglalkoznak, rögzítve: elvesztésre/lemondásra csak akkor kerülhet sor, ha az érintett ezzel egyidejűleg vagy azt megelőzően egy másik állampolgárságot szerzett. Kivétel tehető azon honosított személyek esetében, akik a formaságokról és a határidőkről történt értesítés ellenére bizonyos ideje (több mint 7 éve) külföldön telepedtek le, és elmulasztják kinyilvánítani az állampolgárság megtartására irányuló szándékukat. Fontos eljárási garancia ugyanakkor, hogy az állampolgárság elvesztésére csak törvény alapján kerülhet sor, s érvényesülnie kell a bíróság vagy más független testület előtti tisztességes tárgyaláshoz való jognak.

Az állampolgárságtól való megfosztás tilalmának főszabályát deklarálják a 8-9. Cikk. Bizonyos kivételes esetekben a szerződő államok azonban élhetnek ezzel a jogukkal, még akkor is, ha ez hontalanságot eredményezne (pl. az állampolgárságot megtevesztéssel vagy csalással szereztek meg, a személy az adott állam iránti hűséggel összeegyeztethetetlen cselekményt követett el stb.). A Cikk különféle feltételeket szabnak meg a szerződő államok számára e jelentős jogkorlátozó hatáskör gyakorlására: az Egyezmény kötelező hatályának elismerésekor kifejezetten be kell jelenteni e jogkor gyakorlásának szándékát, továbbá a konkrét megfosztó aktussal szemben biztosítani kell a bíróság vagy más független testület előtti tisztességes meghallgatáshoz való jogot.

A területátadás következményeiről szóló 10. Cikk keretszabályt tartalmaz: ennek értelmében a részes államok közötti szerződésekben kell biztosítani, hogy területváltozások ne eredményezzenek hontalanságot. Amennyiben ezt a nemzetközi tranzakciót nem szerződés útján rendezik, az érintett államnak kell biztosítania az állampolgárságot azok részére, akik hontalanná válnának a terület elcsatolása vagy megszerzése következtében.

A 11. Cikk rendelkezik egy nemzetközi testület felállításáról, amely segítséget nyújt a hontalan, illetve a potenciálisan hontalanná váló személyek részére az Egyezményből fakadó jogiak érvényesítésében. Ez az a személyi kör, akik egyfajta „jogi vákuumban” élve

egyébként is akadályoztatva lehetnek a jogérvényesítésben. Az Egyezmény 1975-ös hatálybalépésével együtt az ENSZ Közgyűlése a Menekültügyi Főbiztosságot (UNHCR) jelölte ki e Cikk alapján eljáró szervként.

A 12. Cikk az Egyezmény időbeli hatályának bizonyos kérdéseit rendezi, míg a 13. Cikk alapján az Egyezmény nem érinti a részes felek belső jogának, illetve a kötelező erejű nemzetközi jogi instrumentumok kedvezőbb rendelkezéseinek alkalmazását (kompatibilitási klauzula).

Az Egyezmény 14-15. Cikkei a viták békés rendezéséről (végső esetben az ENSZ Nemzetközi Bírósága kötelező joghatóságának előírásával), valamint az Egyezménynek gyarmati, önkormányzattal nem rendelkező stb. területekre történő – mára már többnyire idejétmúlttá vált – alkalmazásával (ún. gyarmati klauzula) kapcsolatos szabályokat tartalmazzák.

A záró rendelkezések (16-21. Cikkek) az Egyezmény aláírásával és kötelező hatálya elismerésének módozataival, fenntartások tételével, továbbá hatálybalépésével, az ENSZ Főtitkár letéteményesi funkciójával, illetőleg a bármely részes fél által gyakorolható egyoldalú felmondás lehetőségéről szólnak.

A 4. §-hoz

E szakasz rendelkezik az Egyezmény belső jogi hatálybalépésének napjáról [amely az Nksztv. 10. § (3) bekezdése értelmében egybeesik a nemzetközi jogi hatálybalépés időpontjával]. Tekintettel arra, hogy az Egyezmény Magyar Köztársaság vonatkozásában történő hatálybalépése határozza meg a kihirdető §-ok hatálybalépésének napját, s ez az időpont egyelőre még nem ismert – az Egyezmény hazánk csatlakozási okiratának letétbe helyezésétől számított kilencvenedik (90.) napon lép hatályba Magyarországra nézve [18. Cikk (2) bekezdés] –, a hatálybalépés naptári napját a külügyminiszter annak ismertté válását követően a Magyar Közlönyben haladéktalanul közzétett egyedi határozatával állapítja meg. A hatálybalépés naptári napját megállapító határozatot a letéteményestől kapott értesítések alapján hivatalból, a szaktárca külön közbenjárása nélkül adja ki a külügyminiszter.